

ПАМ'ЯТІ ЛІДІЇ ГРИГОРІВНИ ОЛЯНИЦЬКОЇ

У пасхальні дні 2014 р. відійшла у вічність світла людина — Лідія Григорівна Оляницька, життя якої було присвячено улюбленій справі — викладанню ботаніки у вищій школі.

Лідія Григорівна народилася 10 грудня 1937 р. у м. Тараща на Київщині. По закінченні Таращанської середньої школи № 2 у 1955 р. вона вступила на біологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, де здобула фах біолога-ботаніка. Науковою роботою Лідія Оляницька почала займатися на першому курсі під керівництвом професора кафедри систематики вищих рослин О.Л. Липи.

Після закінчення університету в 1960 р. Л.Г. Оляницька одержала направлення на роботу до відділу вищих рослин Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, де працювала на посаді лаборанта три роки, займаючись обміном гербарних матеріалів.

У жовтні 1963 р. Лідія Оляницька вступила до аспірантури при Центральному республіканському ботанічному саду. На той час тут працювали відомі вчені-ботаніки С.С. Харкевич та Є.М. Кондратюк. Останній став її вчи-

телем та наставником. Вона високо цінувала свого керівника за мудрість і талант справжнього ботаніка. Найкращі спогади та щире повагу до свого вчителя Лідія Григорівна зберегла на все життя.

З Національним ботанічним садом НАН України, зі своїми колегами та однодумцями Лідія Григорівна завжди підтримувала зв'язки. Вона любила Сад за те, що саме тут вона зробила перші кроки у науці, проводила екскурсії для студентів та слухачів курсів підвищення кваліфікації, на вченій раді відбувся захист її аспірантки.

Після закінчення аспірантури Лідія Григорівна одержала направлення в Українську сільськогосподарську академію на посаду молодшого наукового співробітника кафедри ботаніки. В травні 1968 р. вона успішно захистила кандидатську дисертацію.

За конкурсом у 1973 р. Л.Г. Оляницька обійняла посаду доцента кафедри ботаніки Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького (з 1993 р. — Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова), а в серпні 1975 р. рішенням Вищої атестаційної комісії їй присвоїли вчене звання доцента. На кафедрі ботаніки вона працювала до 2005 р. Сухі документальні рядки характеристики сповіщають, що «під час роботи на кафедрі ботаніки на посаді доцента Оляницька Л.Г. виявила себе висококваліфікованим спеціалістом, здібним організатором, який активно бере участь у суспільному житті факультету... Всі види занять проводить на високому науково-методичному рівні, отримала високу оцінку при проведенні анкетування студентів, вимогливий, принциповий викладач, який користується авторитетом серед студентів та колег». А спогади її учнів зберігають пам'ять про цікаві, змістовні та емоційні лекції, практичні і лабораторні заняття, об'єктивність на іспитах та ерудицію молодшої гарної жінки-викладача.

Доцент Оляницька читала лекційні курси із систематики рослин, нижчих рослин, геогра-

фії рослин та охорони природи, а також курси «Ботаніка з основами екології», «Основи природознавства». Окрім лабораторних робіт з цих дисциплін, була ще педпрактика та керівництво польовою практикою, курсовими і дипломними роботами. На кафедрі вона відповідала за студентську наукову роботу. Під керівництвом Лідії Григорівни студенти брали участь у наукових міжвузівських конференціях, виступали з доповідями про науково-дослідну роботу, одержували дипломи та грамоти. Цьому сприяла і плідна багаторічна робота ботанічного гуртка.

Багато років Лідія Григорівна була куратором академічних груп. Під її керівництвом ці студентські підрозділи виборювали на змаганнях високі місця, були кращими на факультеті. Вона підготувала одного кандидата біологічних наук, була керівником багатьох дипломних робіт.

Окрім великого навантаження на природничо-географічному факультеті педінституту, Л.Г. Оляницька читала лекції в регіональному інституті вдосконалення вчителів.

Протягом багатьох років Лідія Григорівна була постійним членом журі республіканських олімпіад юних біологів. Для цих олімпіад вона розробила і видала тестові завдання підвищеної складності з біології. Ці тестові завдання були обговорені та одержали схвалення на міжнародній науковій конференції, яка відбулася в Болгарії. Вона була членом методичної ради Міністерства освіти, а також редакційної групи видавництва «Вища школа».

Лідія Григорівна була автором та співавтором програм для загальноосвітньої школи з біології, тестів для перевірки знань школярів з біології, підручників і навчальних посібників для середньої та вищої школи.

За видатні досягнення у вихованні, навчанні, професійній та науковій підготовці студентської молоді, створенні підручників та навчальних посібників у 1995 р. Л.Г. Оляницьку було нагороджено знаком «Відмінник освіти України», а в 1996 р. вона отримала почесне звання Соросівського вчителя року.

Улюблена педагогічна робота органічно поєднувалася з науковою працею. Об'єктами

досліджень Лідії Григорівни були нові кормові та лікарські рослини, нетрадиційне використання недеревинної рослинної сировини лісів, вона вивчала можливості застосування нижчих рослин і безхребетних тварин для утилізації деревини, листового опаду та інших органічних решток у природних і штучних ландшафтах, а також рідкісні та зникаючі рослини Києва і його околиць.

За час своєї науково-педагогічної діяльності Л.Г. Оляницька видала близько 40 наукових праць, зокрема п'ять підручників з ботаніки для вищої та середньої школи, «Шкільний визначник рослин». Неперевершений знавець родини *Malvaceae*, Лідія Григорівна є автором розділів «Мальвові» у фундаментальних виданнях із систематики та флористики: «Вищі рослини України», «Визначник рослин Українських Карпат», «Флора Восточної Європы». Вона є співавтором двох монографічних видань.

У своїх лекціях, практичних заняттях, керівництві біологічним гуртком Л.Г. Оляницька досягла вершини педагогічної майстерності, тому до неї тягнулася студентська молодь.

Зі своїми численними учнями Лідія Григорівна підтримувала дружні стосунки і по закінченні їх навчання в університеті. Вони завжди відчували її материнську чуйність, отримували мудру пораду та підтримку. Спілкування з нею часто щасливо змінювало плани і майбутнє життя її учнів.

Вийшовши на пенсію, Л.Г. Оляницька деякий час викладала ботаніку в Національному університеті «Києво-Могилянська Академія». Як фахівець-ботанік працювала в комунальному підприємстві «Плесо», яке опікується станом київських водойм, їх берегів та пляжів. У складі наукової групи відділу внутрішніх водойм до 2011 р. вона вивчала прибережно-водну флору блакитної зони Києва, виявляла небезпечні для місць рекреації рослини.

Головним пам'ятником для педагога, вченого-біолога, яким була Лідія Григорівна Оляницька, є учні. Серед них багато талановитих вчителів, учених-біологів — кандидатів і докторів наук.

**В.І. Мельник, Т.С. Багацька, С.Я. Діденко,
С.В. Клименко, В.В. Новосад, І.С. Івченко**